

Musíme si konečně uznati, že změny tímto návrhem zavedené, přes jejich cennost, jsou přece jen skromné a jak z uvedeného vidno, mnoho na dosavadním stavu nezmění; v každém případě však je tento návrh jakousi přípravou k větší reformě porot v celku, anebo alespoň k reformě cestou zvláštních speciálních zákonů, které k tomuto budou přihlížeti a v tomto směru dále pokračovati.

Je tedy třeba tuto náklonnost k porotám zachovati i nadále, s tím přesvědčením, že ještě dnes, v době, kdy se tak pilně pracuje na reformě a unifikaci trestních řádů a zákonů, mohou nám svým cenným a zdravým jádrem zaručiti správný vývoj trestního soudnictví. Nesmíme ale při tom zapomínati, že jen zlepšením nynějších porot můžeme tyto pro budoucnost zachovati.

ZPRÁVY.

Lex Cyrill. V poslední době zajímá veřejnost spor dvou koburských princů o koburské svěření na Slocensku. Z věci vyklubala se — jak už to bývá — politická aféra. Právnícky je na sporu zajímavé toto: Jest známo, že do §u 3, odst. 2 zákona ze dne 3. července 1924, č. 179, o zrušení svěření byl vložen dodatek zvaný »lex Cyrill«, poněvadž podle úmyslu jeho autorů měl býti na prospěch dědickým nárokům prince Cyrilla Koburského. Jest jím vyslovena výjimka z pravidla tímto odstavcem stanoveného, že v případě, bylo-li uvolněno svěření v den, kdy zákon nabude účinnosti, úmrtím dosavadního držitele, má býti odezdáno do neomezeného vlastnictví čekateli porolanému k nástupnictví podle zřizovací listiny. Výjimka spočívá v tom, že se respektuje poslední pořízení takového zemřelého dosavadního držitele oprávněného podle zřizovací listiny jmenovati nástupce, pokud před účinností zákona ustanovil, jak se má se jménem svěrenským naložiti pro případ, že bude svěření zákonem zrušeno. Takový případ byl »náhodou« pouze jediný, totiž právě případ koburského svěření a respektování takového testamentu mohlo býti ve prospěch jedině Cyrilla Koburgovi. A vskutku nebyla to náhoda, nýbrž, jak nikdo nepopírá, úmysl tímto »lex specialis« poskytnouti přímo privilegium určité osobě. Nejde tu o »úmysl zákonodárce«, jak se o něm mluví v úvahách interpretačních, poněvadž ten se zákonodárce snaží vždy co nejvíce dáti na jero a vykladačům zákona jest často vodítkem, nýbrž o »úmysl zákonodárců«, který měl býti maskován obecnou zásadou. Možno snad uvažovati o tom, že se dost těžko snášejí takové výsady udělené jediné osobě v zákoně státu, který podle ústavy neuznává ani výsady pohlaví, rodu a povolání, ale nepochybujeme, že k uzákonění této výsady došlo z dobrých celostátních důvodů, a poněvadž zákon neodporuje přímo žádnému ustanovení ústavy, jest tu platný projev vůle suverenního zákonodárce.

Ale stalo se něco neočekávaného: Ukázalo se, že lex Cyrili byl špatně stylisován, ježto se zapomnělo, že o svěření koburskému bude rozhodováno podle slovenských zákonů, a že tak prospěch, který měl privilegované osobě přinést, nepřinese. A to je právě to neobyčejné na této věci: Tvůrce nejvyšší normotvorné moci ve státě, suverenní zákonodárce, je jal takovou sympatií k určité osobě, že v její prospěch vydá zvláštní zákonnou normu — tedy normu tak mocnou, že jí lze popřípadě zrušit a omezovat soukromé vlastnictví, ukládati nebo zrušit trest smrti, stanoviti rozlučitelnost manželství atd. — a přece tato norma pak chráněnci nepomůže!

—n—

Referendum v Norsku. V Norsku došlo nedávno k tomuto v ústavách mnohých států sice přípustnému, avšak ve skutečnosti nesmírně vzácnému aktu normotvornému: Lid norský rozhodl obecným hlasováním o zrušení zákona prohibičního. — Podle ustálené tradice většiny demokratických států jest suverén lid pouze k tomu, aby volbami rozdělil zhruba politickou moc mezi strany, které se mu již jako hotové představí. Podle této tradice, která se ujímá zejména v mladých demokraciích, lze s lidem mluvit jen politicky a žádati od něho odpověď jen v otázkách politiky a politika (v tomto technickém smyslu) není právě ničím jiným než rozdělením, resp. bojem o moc ve státě. Ale norský případ dokazuje, že je možno otázet se lidu i v docela konkrétní zákonodárné otázce, která nikterak s politikou nesouvisí. Zde by byla zcela nemístná námitka, kterou často říkáme a slyšíme v našich poměrech, že zákony mají dělati odborníci. Neboť jistě že se nehodí dáti lidu rozhodovati o otázce, na níž možno odpovědět jen na základě odborných znalostí, ať už by šlo o reformu daňovou nebo reformu trestního zákona a pod. Také v otázce zákazu alkoholu lze uvést mnoho vědeckých důvodů, ale patrně stejně množství pro i proti, takže se věc na konec přece jeví jako vědecky neřešitelná, otázka etická nebo ještě lépe jako otázka prostě lidská, k jejímuž řešení je každý člověk zdravého rozumu stejně nebo chceme-li: stejně málo schopen a proto stejným právem povolán. A pro řešení takovýchto otázek není referendum — i když nejde o chladně rozumný lid norský — prostředkem zcela nepřijatelným.

—n—

Padesátiny prof. Laštoky. Zní to trochu paradoxně: padesátiny jednoho z nejmladších našich vysokoškolských učitelů — prof. Laštovka se habilitoval teprve r. 1921. Ale právě tento postup jest charakteristický pro prof. Laštovku. Svou dráhu započal jako praktický právník. Po převratu se stal úředníkem ministerstva vnitra, kde se účastní vypracování československé ústavy a zejména župního zřízení. 14. března 1921 byl habilitován na Karlově universitě v Praze a brzo na to, 20. května 1920 byl jmenován řádným profesorem university Komenského v Bratislavě. S tímto ústavem jest spjata jeho delší činnost, zasvěcená jeho vybudování a zachování. R. 1921—1922 a roku následujícího byl děkanem právnické fakulty a r. 1924—1925 rektorem Komenského university. Jako profesor práva správního byl postaven před obtížný úkol jednak vybudovati ústav veřejného práva při universitě, jednak spolupůsobiti při různých správních úkolech slovenských státních i samosprávních úřadů. Obou úkolů se podjal s neobyčejnou pílí a energií a dosáhl nad jiné čekaných výsledků. Knihovna jeho semináře by činila čest každé universitě světového jména, pečlivým výběrem veřejnoprávní literatury ve všech světových jazycích západní Evropy i hojnou sbírkou literatury maďarské. Vedle své učitelské činnosti jest členem komise práva ústavního a správcem ministerstva unifikace a členem regulačního sboru města Bratislavy.

Pokud jde o literární činnost prof. Laštoky, přistoupil v posledních letech k systematickému zpracování látky, ku které jest nad jiné povolán. Jest to československé župní zřízení. První jeho studie